

svarende Art. Et Statstilskud, som sætter den private Skole i Stand til at lønne sine Lærere paa samme Maade som Staten, vil ikke kunne forhindre, at den private Skole gennemgaaende maa nøjes med ringere Lærerkrafter end Statsskolen, men vil dog være saa stort, at det berettiger det offentlige til en saadan Indfyldelse paa Skolen, at denne mister sin Karakter som Privatskole. Et mindre Statstilskud, som ikke sætter Privatskolen i Stand til at lønne sine Lærere som den offentlige Skole, vil kun føre til den Elendighed, som den private Realskole og, indtil Loven af 20. Marts 1918, den københavnske Gymnasieskole viser.

Det vil da være naturligt, om det offentlige gør Skridtet fuldt ud og overtager de fem Skoler, som ved Loven af 20. Marts 1918 er bragt i en saadan Stilling, at deres fortsatte Eksistens paa samme økonomiske Grundlag som hidtil bliver umuliggjort. En Overtagelse af Skolerne vil være en naturlig Konsekvens af Loven og retfærdig overfor Befolkningen udenfor København, som med Rette kan kræve en lignende Ordning som den, der er ydet København.

Om Esbjerg Gymnasium og Svendborg Gymnasium kan jeg sige, at de under ugunstige økonomiske Kaar har arbejdet med Iver og Held paa at holde deres Standpunkt paa forsvarlig Højde, og L. Wintellers Skole staar paa Højde med de bedste Gymnasieskoler. Hvad de to Kostskoler angaar, ser jeg det nærmest som et Gode, at de er og kan opretholdes som Kostskoler. Den eneste Stats-Kostskole, Sorø Skole, er fuld, og de to nordsjællandske Kostskoler vil kunne organiseres som udprægede Stipendieskoler for velbegavede Børn af uformuende Forældre. Gratis Skolegang for Børn af uformuende Forældre er al Ære værd; men i mange Tilfælde er det jo ikke tilstrækkeligt til, at et ungt Menneske, som egner sig til at studere, kan holdes til Bogen; ved de to Skoler vil det være muligt at give frit eller delvis frit Ophold til studerende, som er værdige dertil; Regensen og Kommunitetet har haft en umaadelig Betydning for dansk Kultur; i gamle Dage var Latinskolerne Stiftelser af lignende Art, men det er efterhaanden forsvundet; det var ønskeligt, om man atter kom ind paa at lette Skolegangen for ubemidlede paa samme rundhaandede Maade, som de nævnte Stiftelser gør Universitetsundervisningen tilgængelig paa for Hundreder af ubemidlede Studenter.

At Haslev Gymnasium og Hass's Skole ikke ønsker Statovertagelse, er vel forstaaeligt; deres specielle religiøse Præg er vanskelig foreneligt med offentlig Drift. At der vedblivende bestaar private Gymnasieskoler, er kun ønskeligt; men jeg tvivler ikke om, at vi paa Gymnasieskolens Omraade her maa komme til det Forhold, som er almindeligt i andre Lande, nemlig at Privatskolen væsentlig maa bæres af den eller dem, som ønsker at nyde godt af dens Særpræg. Hvorledes Forholdene paa dette Punkt er med Hensyn til Hass's Skole, er mig ikke bekendt; hvad Haslev Gymnasium angaar, er det mig bekendt, at de Kredse af Befolkningen, som ser deres Livsopfattelse repræsenteret i Skolen, ogsaa er villige til at yde de for dens Bestaaen nødvendige Ofre. Dette forhindrer ikke, at saadanne Skoler ogsaa har et naturligt Krav paa Støtte fra Statens Side, naar de ellers opfylder de almene og pædagogiske Krav, som maa stilles til Skoler af den Art, og det gør saavel Hass's Skole og Haslev Gymnasium som Frøken Langs Gymnasieskole; og om alle disse tre Skoler gælder, som om de fem førstnævnte, at de formentlig har et særligt Krav paa Støtte, eftersom det er Foranstaltninger fra Statens Side, der har bragt dem i en særlig vanskelig Stilling.

Til sidst skal jeg tillade mig at udtale den Opfattelse, at den moralske Forpligtelse, som Staten formentlig har overfor de bestaaende Gymnasieskoler, som er i Drift og har vist, hvad de fornaar, formentlig ikke kan overføres paa nu begyndende eller senere opstaaende Gymnasieskoler. For Fremtiden maa det offentlige formentlig være frit stillet, og Staten maa kunne udvikle sit Gymnasieskolevæsen, saaledes som almene Hensyn kræver det, uden at være bundet af Hensyn til private Institutioner.

Bertelsen.